

Vastaus valtuustoaloitteeseen Kouvolan liittymiseksi UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin ja valtakunnallisen lapsistrategian edistämiseen

11068/00.05.00/2025

Kaupunginvaltuusto 17.11.2025 § 107

Puheenjohtaja Paula Werning esitteli valtuutettujen Pekka Haajan, Taina Talvalan, Anna Koiviston, Leeni-Elina Haimin, Laila Uljaksen, Ilkka Sarpolan, Harri Sihvolan, Liisa Varjolan, Jouni Frimodigin, Elina Ketosen, Christa Carpelanin, Aimo Rautiaisen, Katriina Vesalan, Suvi Karellin, Mirja Longan, Reeta Lindin, Janne Wallin, Jenni Aikion, Katariina Henttosen, Emmi Aalto-Riihiähon, Sanna Jacksenin, Camilla Relanderin, Siru Kivisen, Birgit Koskelan, Manu Huuhilon, Kirsi Kekin, Maija Lehtomäen, Esa Niemelän, Toni Vainikan, Miia Wittingin, Nita Aholan, Milla Raunion, Tapio Karvosen, Ukko Bambergin, Karolina Eklundin, Sanna Tähtisen, Sari Melkon, Henna Hovin, Mika Bymanin, Markku Mikkolan, Marjo Lakan, Jukka Nybergin, Markku Pakkasen, Mikko Jaanun, Sheikki Laakson, Jari Larikan, Saul Järvisen ja Paula Werningin jättämän seuraavan valtuustoaloitteen:

"Kouvolassa päätöksentekomme ja palvelumme vaikuttavat lapsiin ja nuoriin joka päivä. On tärkeää, että kaupunki tekee aktiivisesti töitä lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Uudessa kaupunkistrategiassamme olemme sitoutuneet edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia, turvallisuutta ja osallistamista. Tämän kaiken tulee näkyä arvovalinnoissa, budjetoinnissa ja päätöksenteon kulttuurissa. Haluamme edistää ratkaisuja, joissa hyödynnetään valtakunnallisen lapsistrategian ja Unicefin lapsiystävällisen kunnan toimenpiteitä. Kouvolassa järjestetään vuonna 2026 valtakunnallinen koulurauhan julistus, joka em. toimenpiteiden kanssa voisi olla rakentamassa lapsiystävällisempää toimintakulttuuria kuntaamme.

Kansallinen lapsistrategia liittyy tiiviisti lapsen oikeuksiin, sillä sen avulla edistetään ja vahvistetaan niiden toteutumista Suomessa. Vaikka lapsilla menee Suomessa pääsääntöisesti hyvin, on lapsen oikeuksien toteutumisessa myös haasteita. Lapsistrategian visiona on aidosti lapsi- ja perhemyönteinen Suomi, joka kunnioittaa lapsen oikeuksia.

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli tarjoaa kunnille työkalut, menetelmät ja verkoston pitkäjänteiseen kehittämistyöhön lapsen oikeuksien, osallisuuden ja lapsivaikutusten arvioinnin integroimiseksi kaikkeen toimintaan. Malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen

Lapsiystävällinen kunta -mallin työvaiheet

1. Malliin hakeminen

Ensimmäisessä vaiheessa kunta hakee malliin UNICEFin ohjeistuksen mukaisesti ja kokoaa lapsiystävällinen kunta - koordinaatioryhmän. Kun kunta on hyväksytty malliin mukaan, kunta ja UNICEF allekirjoittavat sitoumuksen yhteistyöstä.

2. Lapsen oikeuksiin tutustuminen

Toisessa vaiheessa kunta tutustuu lapsen oikeuksiin. Kunnan Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä käy läpi UNICEFin tarjoaman alkukoulutuksen ja tutustuu teemapaketteihin, jotka käsittelevät lapsen oikeuksia kunnan näkökulmasta.

3. Nykytilan kartoitus

Kolmannessa vaiheessa kunta tekee kartoituksen lapsiystävällisyytensä nykytilasta. Kartoitus pohjautuu lasten kokemustietoon, mallin lapsenoikeusindikaattoreihin ja kunnassa jo olemassa olevaan tietoon lasten hyvinvoinnista.

4. Tavoitteet ja toimintasuunnitelma

Neljännessä vaiheessa kunta määrittää Lapsiystävällinen kunta -työnsä tavoitteet ja toimenpiteet eli laatii toimintasuunnitelman nykytilan kartoituksen tulosten pohjalta. UNICEFin hyväksyttyä toimintasuunnitelman kunta alkaa toteuttaa sitä.

5. Seuranta, arviointi ja tunnustus

Viidenteen vaiheeseen kuuluvat Lapsiystävällinen kunta -työn seuranta, arviointi ja Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen myöntäminen. Seurantatapaamisissa kunta ja UNICEF tarkastelevat yhdessä kehittämistyön etenemistä. Arviointitapaamisessa käydään läpi työn tulokset. Kun Lapsiystävällinen kunta -työn aloituksesta on kulunut kaksi tai neljä vuotta, UNICEF voi myöntää kunnalle Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen, mikäli työ on edennyt mallin kriteerien mukaan. Tunnustuksen jälkeen kunta jatkaa lapsiystävällisyyden kehittämistä mallin mukaisesti yhdessä UNICEFin kanssa.”

Kaupunginvaltuuston päätös:

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 18.03.2026

Valmistelija: varhaiskasvatuspäällikkö Tiina Kirvesniemi, puh. 020 615 7224, tiina.kirvesniemi(at)kouvola.fi

Valtuustoaloitteen keskeinen sisältö ja sen sisältämä esitys toimenpiteiksi

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan Kouvolan kaupungin liittymistä Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin. Lapsiystävällinen kunta -malli tarjoaa kunnille työkalut, menetelmät ja verkoston pitkäjänteiseen kehittämistyöhön lapsen oikeuksien, osallisuuden ja lapsivaikutusten arvioinnin integroimiseksi kaikkeen toimintaan. Malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen.

Nykytilakuvaus

Kouvolan kaupungissa tehdään aktiivisesti töitä lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi jo nyt. Kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä ohjaavat useat lait ja kansainväliset sopimukset. Palveluiden lainsäädännöllinen perusta pohjautuu useisiin lakeihin ja asetuksiin, kuten perustuslakiin (1999/731), hallintolakiin (434/2003), varhaiskasvatukseen (540/2018), valtioneuvoston asetuksesta varhaiskasvatuksesta 753/2018, perusopetuslakiin (1267/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013) (lukiolakiin (714/2018), nuorisolakiin (1285/2016), tasa-arvolakiin, (609/1986) ja yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014) ja YK:n lasten oikeuksien sopimus.

Kouvolan kaupungin Kaupunginhallitus on hyväksynyt kokouksessaan 27.10.2025 § 262 Kouvolan kaupunkistrategian vuosille 2025–2029. Strategian mukaisesti yksi kaupungin painopisteistä ovat lapset ja nuoret - laadukas koulutus, hyvinvointi ja tulevaisuuden mahdollisuudet. Strategiassa sitoudumme siihen, että panostamme lasten ja nuorten hyvinvointiin, osaamiseen ja arjen turvallisuuteen. Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä turvallisessa ympäristössä, laadukkaiden palveluiden ja yhteisön tuella. Lapsilla ja nuorilla on monipuolisia harrastusmahdollisuuksia ja heitä kuunnellaan. Meiltä saa hyvän kasvatuksen, opetuksen sekä koulutuksen varhaiskasvatuksesta aikuisuuteen saakka.

Kaupunkistrategian lisäksi kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä ohjaavat jo nyt useat suunnitelmat ja ohjelmat:

- Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma
- Esiopetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetuksen opetussuunnitelma
- Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Kymenlaakson alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma
- Kouvolan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma
- Kymenlaakson lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Kouvolan kaupungin ohjaussuunnitelma
- Koulujen ohjaussuunnitelmat
- Koulujen turvallisuussuunnitelmat
- Koulujen lukuvuosisuunnitelmat

- Kouvolan joustavan esi- ja perusopetuksen käsikirja
- Iltapäivähoidon toimintasuunnitelma
- Ruokahetkiravitsemuskäsikirja
- Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma
- Kulttuurikasvatusohjelma Lennokki
- Poissaoloihin puuttuminen perusopetuksessa
- Kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumisen toimintamalli
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Osallisuussuunnitelma ja osallisuuden toimintamalli
- Hyvinvointisuunnitelma

Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma on valtuuston käsiteltävänä helmikuussa 2026 ja vastaavasti perusopetuksen kehittämissuunnitelma on valtuuston käsiteltävänä syksyn 2026 aikana. Kasvatuksen ja opetuksen palveluiden kehittämisen lähtökohtana on aina YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsen edun ensisijaisuus. Tämä velvoittaa ottamaan lapsen edun ensisijaisesti huomioon kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa. Lainsäädännöstä löytyy vahvat perusteet lapsivaikutusten arvioinnin tekemiselle. Toteutamme lapsivaikutusten arviointia lainsäädännön edellyttämällä tavalla:

- Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti (Perustuslaki 6.3§)
- Kansanvaltaa sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen (Perustuslaki 2§)
- Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset (Hallintolaki 31§)
- Kunnan ja sairaanhoitopiirin on päätöksenteossa ja ratkaisujen valmistelussa arvioitava ja otettava huomioon tehtävien päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Terveystieteidenlaki 11§)
- Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin (Varhaiskasvatustutkimuslaki 9b§) Myös perusopetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin (Perusopetuslaki 21§)
- Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (Lasten oikeuksien sopimus 3 artikla)

Vahvistamme lasten osallisuutta arjessa ja osallisuus on yksi keskeisistä arvoistamme. Kouvolassa osallisuus tarkoittaa, että lapsi on aktiivinen toimija omassa oppimisessaan ja yhteisössään. Toiminta

varhaiskasvatussyksiköissä ja kouluissa järjestetään niin, että sen perustana on lasten ja nuorten osallisuus sekä kuulluksi tuleminen kunkin ikäkauden mahdollistamalla tavalla.

Arvioimme toimintaamme ja seuraamme lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia säännöllisesti. Varhaiskasvatuksessa arviointi koostuu pedagogisesta dokumentoinnista, itsearvioinnista ja havainnoinnista. Arviointiin osallistuu koko varhaiskasvatusyhteisö, jokainen yksikkö, kasvattajatiimi, työntekijä sekä hallinnon eri tasot. Myös lapset sekä huoltajat ja muut sidosryhmät osallistetaan arviointiin ja heiltä saatu palaute huomioidaan kehittämisessä.

Opetuksen järjestäjänä Kouvolan kaupunki seuraa vuosittaisella kyselyllä myös oppilaiden hyvinvointia ja sen kehittymistä. Arviointiin osallistuvat varhaiskasvatus ja alkuopetusikäisten lasten huoltajat yhdessä lasten kanssa, perusopetuksen oppilaat vuosiluokilta 3–9 sekä lukiolaiset. Lisäksi kunnassamme toteutetaan muun muassa kouluterveyskysely, päihdetilannekysely ja ruokapalveluiden asiakastytytyväisyyskysely ja nuorisobarometri.

Suhtaudumme malliin hakeutumiseen myönteisesti, mutta prosessiin lähtemistä arvioidaan, kun hakeutuminen Lapsiystävällinen kunta -malliin vuodelle 2026 avautuu.

Aloitteen tekijöiden kommentit vastauksesta

Valtuustoaloitteeseen laadittu vastaus on annettu valtuustoaloitteiden käsittelyohjeen mukaisesti aloitteen tekijälle kommentoitavaksi ennen vastauksen päätöksentekoon saattamista. Valtuustoaloitteen tekijät eivät ole kommentoineet laadittua vastausta määräaikaan mennessä.

Yhteenveto: Valtuustoaloitteessa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja siihen liittyvät perustelut sekä mahdolliset rajoitteet

Nykytilan kuvauksen mukaisesti Kouvolan kaupungissa tehdään jo paljon toimenpiteitä osallisuuden edistämiseksi ja lapsiystävällinen kunta mallin mukaisia toimia.

Lisätietoja: varhaiskasvatuspäällikkö Tiina Kirvesniemi, puh. 020 615 7224, tiina.kirvesniemi(at)kouvola.fi

Sivistysjohtajan ehdotus:

Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää

1. antaa valtuustoaloitteeseen yllä olevan vastauksen
2. selvittää Lapsiystävällinen kunta -malliin hakeutumista vuoden 2026 haun auettua, ja että asiasta tehdään erillinen päätös tarpeen mukaan.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan päätös: